

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3408/2023. (X. 11.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.20.448/2022/16. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Indokolás

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Fazekas Tamás ügyvéd) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Kúria Pfv.IV.20.448/2022/16. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt. Az indítványozó szerint a támadott döntés ellentétes az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésével és IX. cikk (1) és (2) bekezdéseivel.
- [2] 2. A bíróság által megállapított tényállás szerint az indítványra okot adó ügy lényege az alábbiak szerint foglatható össze. Az alapügy alperese az általa üzemeltetett internetes oldalon cikket jelentetett meg, amely a „Meseország mindenkié” című könyv megjelenéséhez kapcsolódva fejtett ki állításokat a homoszexualitás kialakulásával kapcsolatban, melyben arra következtet, hogy az elsősorban környezeti hatásokra alakul ki. A cikk olyan közlést tartalmaz, amely a „Meseország mindenkié” könyvet pedofíliához, az indítványozót pedofil szervezethez hasonlítja.
- [3] Az indítványozó az alperes ellen keresetet indított, melyben kérte annak megállapítását, hogy az alperes megsértette a jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát. A Fővárosi Törvényszék a 35.P.23.664/2020/16. számú ítéletében a keresetnek helyt adott, és az alperest helyreigazítás közzétételére és sérelemdíj fizetésére kötelezte. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a közlésre ugyan a közügyek megvitatása keretében került sor, és arra a véleményszabadság fokozott védelme vonatkozik, nem üresítheti ki az érintettek emberi méltóságát, magánéletét és jóhírnevének védelmét. Arra következtetett, hogy az indítványozó pedofilhoz hasonlítása súlyosan sértő, dehonesztáló vélemény, amit az indítványozó nem köteles eltűnni.
- [4] Az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2.Pf.20.897/2021/5/II. számú ítéletében az elsőfokú bíróság döntését megváltoztatta, és a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság az Alkotmánybíróság gyakorlatára és a PK 12. számú állásfoglalására hivatkozva arra az álláspontra helyezkedett, hogy a cikk teljes tartalmát, a sérelmezett közlések közvetlen szövegkörnyezetét vizsgálva kell a kifogásolt közlést megítélni, és ennek alapján a cikk tartalma értékítéletnek minősül. Ez alapján a kifogásolt közlések jelentős társadalmi vitát kiváltó témakörhöz kapcsolódó értékítéletek, amelyek – provokatív stílusuk és a bennük foglalt túlzások ellenére – a véleményszabadság védelmét élvezik. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az az alperesi állítás, miszerint a mesekönyv és a pedofília között párhuzam van, nem vonható értékalapú vizsgálat alá.
- [5] A jogerős ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság törvénysértő módon értékelt az alperesi közlést, és nem vette figyelembe, hogy az indítványozó semmilyen formában nem helyeselte vagy támogatta a pedofíliát; túllépi a védett véleménynyilvánítás határát, hogy a

tevékenységét a társadalmi megvetés által övezett pedofíliával vonják párhuzamba. Álláspontja szerint a cikk szerzőjének a célja a gyűlöletkeltés és a megbélyegzés, amelyek nem esnek alkotmányos védelem alá.

- [6] A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a támadott döntésben megállapította, hogy a közlésre közéleti, társadalmi érdeklődésre számot tartó kérdésben került sor, és az alperes a közléssel értékítéletet fejezett ki; ezeket a felek sem vitatták. Ezt követően a Kúria vizsgálta, hogy a sérelmezett közlés – a társadalmilag kialakult közfelfogásra tekintettel – milyen információtartalmat hordozott. Ez alapján megállapította, hogy a cikk szerzője nem azt állította, hogy az indítványozó a pedofíliát népszerűsíti, hanem azt, hogy álláspontja szerint a gyermekek számára szóló, homoszexualitást bemutató kiadványt a pedofíliával azonos módon kell bemutatni. A közlés tartalma szerint az érzékenyítés az érintett korosztályra nézve ugyanolyan nemkívánatos és veszélyes, mint a társadalom által elítélt pedofília. Ezt az álláspontot a Kúria nem tartotta uszítónak vagy gyűlöletkeltőnek, ezért nem látta indokát a véleménynyilvánítási szabadsággal szembeni fellépésnek. Erre tekintettel nem látta megállapíthatónak, hogy a másodfokú döntés jogszabályt sértett, ezért azt hatályában fenntartotta.

- [7] 3. A Kúria döntésével szemben az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.

- [8] 3.1. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott döntés sértette az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében rögzített, jóhírnévhez való jogát. Hivatkozik arra, hogy a támadott döntés alkotmányellenesen tágítja ki a védett véleménynyilvánítás határait, amikor teret enged olyan közlésnek, amely a tevékenységét összemosza egy társadalmilag megvetett tevékenységgel (a pedofíliával), amelyet ő soha, semmilyen formában nem támogatott. A cikkbeli párhuzamnak semmiféle távoli vagy hipotetikus ténybeli alapja nem volt. Álláspontja szerint a homofób gyűlöletkeltés nem része a demokratikus vitának.

- [9] 3.2. Az indítványozó az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdéseinek sérelmére hivatkozott amiatt, hogy a bíróság nem tette lehetővé számára, hogy a tárgyalásról kép- és hangfelvételt készítsen. Álláspontja szerint nem lehet pusztán a sajtó képviselőinek a jogosultsága a tárgyalásról való képi és hangfelvétel útján történő tudósítás.

II.

- [10] Az Alaptörvény érintett rendelkezései értelmében:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.”

III.

- [11] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.

- [12] 1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütközően korlátozza, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.

- [13] Az indítványozó saját ügyében jár el, megjelölte az indítványozói jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását.

- [14] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. A Kúria 2022. november 23-án kelt ítéletével szemben az indítványozó 2023. január 20-án – határidőben – nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [15] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.
- [16] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. További feltétel, hogy az indítvány részletes indokolást tartalmazzon, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Az indítványozó részletes indokolást adott elő arra vonatkozóan, hogy a támadott döntés mennyiben érinti az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében rögzített, jóhírnévhez való jogát, illetve az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésben rögzített jogait.
- [17] Megállapítható az is, hogy a támadott döntéssel szemben nem állt további rendes jogorvoslat az indítványozó rendelkezésére.
- [18] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [19] Jelen ügy kapcsán alapvető alkotmányossági kérdés, hogy a támadott döntés az Alaptörvénnyel összhangban tárta-e fel, hogy hol húzódik a közügyek szabad vitatásának a határa az indítványozó jóhírnevének rovására. Az indítványozónak ugyanakkor az a kifogása, hogy a tárgyalásról nem tudósíthatott, nem vet fel alkotmányossági kételyt; sem a véleménynyilvánítási szabadságból, sem a sajtószabadságból nem vezethető le az eljárásban részt vevő feleknek arra vonatkozó alapjoga, hogy a bírósági tárgyalásról tudósíthassanak. Az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasz erre tekintettel az Abtv. 29. §-a alapján érdemben nem bírálható el.
- [20] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasz azonban érdemi alkotmányossági kérdést vet fel: milyen elvek mentén ítéltető meg a véleménynyilvánítás és a személyiségvédelem kollíziója egy társadalmilag releváns téma megvitatása kapcsán.
- [21] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [22] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [23] 1. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése értelmében „mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák”. Alkotmánybíróság állandó gyakorlata értelmében – a magánélet fogalmának esszenciáját jelentő, általános érvényű – megállapítás, miszerint a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek {a korábbi Alkotmány hatálya alatti gyakorlatot megerősítette: 32/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [83]}. A magánszférához való jog komplex védelmének része a jó hírnévhez való jog: az érintettek személyiségi jogaik védelmében felléphetnek az őket ért verbális támadásokkal szemben, és e joguk alkotmányos védelemben részesül.
- [24] 2. Az Alkotmánybíróságnak már számos alkalommal kellett vizsgálnia, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának és a jó hírnévhez való jogának a kollízióját milyen szempontok szerint kell megítélni. A mérlegelés tárgyilagossága érdekében alakította ki – a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatra támaszkodva – a 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat azt a tesztet, amelynek első lépéseként azt kell vizsgálni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, a közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Második lépésként a bíróságoknak azt kell eldöntenie, hogy a közlés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e. A közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható. Végül vizs-

gálni kell, hogy a közlés nem lépte-e túl a véleménynyilvánítás határát: „a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása” (Indokolás [30]–[32]).

- [25] 2.1. A teszt alapján az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a közlés „közügyekben való megszólalásnak” minősül-e, és így vonatkozik-e rá a véleménynyilvánítási szabadság magasabb szintű védelme.
- [26] Az Alkotmánybíróság gyakorlata egységes abban, hogy a közéleti közlésekhez (amikor a megosztott információ a közülethez kapcsolódik) fokozott alaptörvényi védelem kapcsolódik. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat rámutatott: „a szólásszabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek” (Indokolás [17]). „A demokratikus jogállamokban ugyanis alapvető követelmény, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, szabadon válhasson a közvélemény alakítójává. A társadalmi és politikai, vagyis a közéleti viták szabadsága és sokszínűsége nélkül ugyanis nincsen szabad közvélemény és nincsen demokratikus jogállam” (Indokolás [39]).
- [27] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlatában a közéleti vita körébe tartozó kérdések különös megítélés alá esnek, az ilyen esetekben a véleménynyilvánítás szabadsága csak szűkebb körben korlátozható.
- [28] Jelen ügyben az indítványozó sem vitatta, hogy a kifogásolt közlés a társadalom széles körének érdeklődésére számot tartó közügyre vonatkozott, és a támadott döntés is ekként foglalt állást.
- [29] 2.2. Nem vált vitatottá az sem, hogy a kifogásolt közlés nem tényállítást, hanem értékítéletet tartalmazott. A közlés a Meseország mindenkié! könyvet, illetve az indítványozó tevékenységét hasonlította pedofil tartalomhoz, illetve tevékenységhez, de nem állította, hogy az indítványozó maga pedofil tevékenységet folytatna vagy arra bátorítana másokat.
- [30] 2.3. Végül a teszt harmadik elemeként az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy maga a közlés az emberi méltóság olyan sérelmét valósította-e meg, amelyre a véleménynyilvánítás szabadsága már nem terjed ki.
- [31] E tekintetben az Alkotmánybíróság álláspontja a következő. Különbséget kell tenni az eszméket, szellemi termékeket, illetve a személyeket érő bírálat, kritika között. Valamennyi eszme (legyen az a korszellemnek megfelelő vagy azzal épp ellentétes) szabadon bírálható, tudományos, közéleti vagy bármely más írásról, képről vagy bármilyen más közlésről bárki szabadon elmondhatja az akár erős kritikát tartalmazó véleményét. A társadalom pluralizmusát, a demokrácia fennmaradását épp ezek a viták segítik elő, és fordítva: a demokratikus diskurzus ellen hat, ha a jogalkotás és jogalkalmazás nem enged teret a vélemények, meggyőződések szabad ütköztetésének. Nincs ez másképp a homoszexualitás megítélése terén sem; a demokratikus diskurzus azt követeli meg az államtól, hogy a különböző, egymással ellentétes véleményeknek engedjen teret, és azokat ne akadályozza jogalkotói, jogalkalmazói eszközökkel. Ezeknek a vitáknak csak a legszélsőségesebb esetben kell korlátozást szenvedniük: sem könyveknek, sem eszméknek nincs emberi méltósága, amelyekkel szemben a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozni kellene.
- [32] Más a véleménynyilvánítási szabadság megítélése akkor, amikor a kritika nem valamilyen nézetet, hanem az egyént éri, és a tárgyilagos vita személyeskedésbe torkollik. Ilyen esetben az egyén az emberi méltósága és jó hírneve védelmében alkotmányos alappal lép fel a becsületét sértő, öncélú gyalázkodással szemben. A jó hírnév védelme pedig nem csupán a természetes személyeket, hanem a személyegybesüléseket is megilleti.
- [33] 3. A fentieket a vitatott közlésre vonatkoztatva a következő megállapítások tehetők. Az alapügyben kifogásolt közlés elsődlegesen a „Meseország mindenkié!” könyv megítélésére vonatkozott, azt hasonlította a közlés szerzője pedofil tartalomhoz. E tekintetben az Alkotmánybíróság osztja a Kúria álláspontját: függetlenül a közlés értékétől, stílusától, attól, hogy ez az álláspont a többségi elgondolással találkozik-e, a közlés a véleménynyilvánítás szabadságának a védelmét élvez. Az Alaptörvény VI. cikkéből nem vezethető le olyan jogosultság, hogy egy könyv vagy egy eszmeiség tartalmát ne lehetne kritizálni, a szellemi termékek ugyanis nem rendelkeznek személyiségi joggal.
- [34] Más a megítélése annak, hogy a közlés szerzője nem csupán a könyvvel, hanem az indítványozóval szemben is negatív értékítéletet fogalmazott meg. Az indítványozó mint személyiségi jogok alanya az Alaptörvény

VI. cikke alapján felléphet jó hírneve védelmében. Erre tekintettel az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett, hogy a közlés a becsületét sértő, öncélú gyalázkodásnak minősült-e.

- [35] A támadott döntés arra következtetett, hogy ezt a kérdést nem a cikk egyes mondatai alapján, hanem a szöveg egészére figyelemmel, annak kontextusában kell megítélni. Ennek alapján az a következtetés vonható le, hogy a sérelmes közlés nem általában vonatkozott az indítványozóra, hanem a szerző a cikk tárgyát képező könyvvel szoros összefüggésben (a kettőt egy mondatban) kritizálta. A sarkos véleményt tartalmazó vélemény nem általánosságban az indítványozóra, hanem pusztán a könyvvel kapcsolatos tevékenységére vonatkozott, így nem állapítható meg, hogy a támadott döntés az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének figyelmen kívül hagyásával döntött úgy, hogy a konkrét ügyben a véleménynyilvánítási szabadságot részesíti előnyben a jó hírnév védelmével szemben.
- [36] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Budapest, 2023. szeptember 26.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/239/2023.

